

POSTANOWIENIE Z DNIA 15 LUTEGO 2011 R.

IV KZ 8/11

Na orzeczenie w przedmiocie wyłączenia sędziego zażalenie nie przysługuje (arg. *a contrario ex art. 459 § 1 i 2 k.p.k.*), a więc także na orzeczenie sądu nadrzędnego pozostawiające bez rozpoznania – z powodu stwierdzonej niedopuszczalności prawnej – wniosek o wyłączenie wszystkich sędziów sądu niższego rzędu (art. 42 § 4 k.p.k.).

Przewodniczący: sędzia SN D. Rysińska.

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku Mariusza C., o wyłączenie sędziów Sądu Okręgowego w G., po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 15 lutego 2011 r. zażalenia Mariusza C. na postanowienie Sądu Apelacyjnego w K. z dnia 1 grudnia 2010 r., w przedmiocie stwierdzenia swej niewłaściwości do rozpoznania wniosku

postanowił p o z o s t a w i ć zażalenie bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem – wydanym na podstawie art. 35 § 1 w zw. z art. 42 § 4 k.p.k. – Sąd Apelacyjny stwierdził, że nie jest właściwy rzeczowo do rozpoznania wniosku Mariusza C. o wyłączenie sędziów Sądu Okręgowego w G. od rozpoznania jego zażalenia na postanowienie Sądu Rejonowego w T. z dnia 23 lipca 2010 r., odmawiające wszczęcia postę-

powania w sprawie o czyny z art. 233 § 1 i § 4 k.k., wobec braku skargi uprawnionego oskarżyciela (art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k.). Sąd Apelacyjny wskazał, że choć we wniosku Mariusz C. domaga się wyłączenia wszystkich sędziów Sądu Okręgowego, to aktualnie wniosek ten podlega rozpoznaniu jedynie w odniesieniu do trzech wymienionych imiennie sędziów, wyznaczonych do rozpoznania zażalenia, i może być rozstrzygnięty przez innych, niebiorących udziału w rozpoznaniu sprawy sędziów Sądu Okręgowego. Podkreślił przy tym, z odwołaniem się do wywodów postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 listopada 2004 r., V KK 195/04, OSNKW 2005, z. 1, poz. 5, że wniosek o wyłączenie kolejnych, a nawet wszystkich pozostałych sędziów sądu właściwego, aktualizuje się i podlega rozpoznaniu w sposób przewidziany w art. 42 § 4 k.p.k. tylko wtedy, gdy wyznaczony sędzia zostaje wyłączony, a w jego miejsce wyznaczono sędziego objętego tym wnioskiem. Zdaniem Sądu Apelacyjnego oznacza to, że nie ma podstaw do uznania, by złożony przez stronę wniosek o wyłączenie wszystkich sędziów danego sądu dotyczył nie tylko wyznaczonego, ale także kolejnego sędziego. W konsekwencji uznał, że nie może merytorycznie rozpoznać wniosku Mariusza C., ponieważ do jego rozstrzygnięcia możliwe jest utworzenie składu w Sądzie Okręgowym, przed którym toczy się postępowanie. Stwierdzając w konkluzji, że nie jest właściwy rzeczowo do rozpoznania tego wniosku, przekazał go do rozpoznania Sądowi Okręgowemu w G.

Na powyższe postanowienie Mariusz C. wniósł zażalenie (złożone zbiorczo, także w 2 sprawach Sądu Apelacyjnego w K.), w którym nie zawarł argumentacji dotyczącej interesującej tu kwestii. Środek ten został przyjęty i przedstawiony do rozpoznania Sądowi Najwyższemu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

O przyjętej dotychczas ocenie dopuszczalności zażalenia na przytoczoną wyżej decyzję Sądu Apelacyjnego zdecydowała bez wątpienia sama treść zaskarżonego rozstrzygnięcia, odwołującego się m.in. do art. 35 § 1

k.p.k. i przesądającego wprost o stwierdzeniu rzeczowej niewłaściwości tego Sądu do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziów Sądu Okręgowego w G. Ustawa w art. 35 § 3 k.p.k. przewiduje bowiem, że na postanowienie w kwestii właściwości przysługuje zażalenie, gdy z kolei nie przewiduje środka odwoławczego (art. 459 § 1 i 2 k.p.k.) na żadną z decyzji w kwestiach objętych przepisem art. 42 § 4 k.p.k., podobnie jak na – stanowiące m.in. ich ewentualną konsekwencję – orzeczenia o wyznaczeniu właściwości delegacyjnej na podstawie art. 43 k.p.k.

W tym stanie, a zwłaszcza w świetle prezentowanych na wstępie okoliczności motywujących zaskarżone orzeczenie, należało zatem rozważyć, czy dyspozytywna część tego rozstrzygnięcia oddaje sens faktycznie podjętej przez Sąd Apelacyjny decyzji, której podstawy oparto na analizie unormowania art. 42 § 4 k.p.k. Na postawione tak pytanie – wobec wynikającej z art. 118 § 1 k.p.k. reguły interpretacyjnej (zob. m.in. judykaty Sądu Najwyższego: wyrok z dnia 2 marca 2001r., V KKN 3/01, OSNKW 2002, z. 7-8, poz. 63 oraz postanowienie z dnia 3 grudnia 2002 r., IV KK 286/02, Lex nr 74497) – wypadało udzielić odpowiedzi negatywnej.

Trzeba zauważyć, że istota zaskarżonego postanowienia tkwi w uchyleniu się przez Sąd Apelacyjny od, jak to ujęto w jego uzasadnieniu, merytorycznego rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziów Sądu Okręgowego – po stwierdzeniu, z jednej strony, prawnej niedopuszczalności rozstrzygnięcia wniosku w odniesieniu do wszystkich (a więc także niebiorących udziału w sprawie z zażalenia Mariusza C.) sędziów tego Sądu, z drugiej zaś, że nie doszło (jeszcze) do sytuacji określonej w art. 42 § 4 zd. 2 k.p.k., a zatem do stanu niemożności utworzenia w Sądzie Okręgowym, przed którym sprawa się toczy, składu orzekającego w kwestii wyłączenia, z wykluczeniem sędziego, którego wyłączenie dotyczy (art. 42 § 4 zd. 1 *in fine* k.p.k.). W zakresie drugiego z elementów, Sąd Apelacyjny dokonał więc oceny kwestii ziszczenia się warunku, od którego ustawa uzależnia

rozpoznanie przez sąd nadrzędny wniosku o wyłączenie sędziego, jednak warunku decydującego nie tyle o samym rzeczowo określonym przedmiocie rozpoznania (którym pozostaje wszak kwestia wyłączenia sędziego sądu niższego rzędu), ile stanowiącego o funkcjonalnej przeszkodzie do rozstrzygnięcia tego wniosku przez sąd, przed którym sprawa się toczy, a więc i o funkcjonalnej przesłance do jego rozpoznania przez sąd nadrzędny. Istotne jednak jest przede wszystkim to, że stwierdzając brak tej przesłanki, Sąd Apelacyjny ocenił, iż niewyczerpanie możliwości rozstrzygnięcia wniosku przez Sąd Okręgowy nastąpiło w odniesieniu do części rozważanego wniosku, w której zawierał on żądanie wyłączenia także tych sędziów, którzy zostali już wyznaczeni do rozpoznania sprawy. Nie sposób natomiast nie zauważyć, że wskazanie przez Sąd Apelacyjny na (nadal) aktualną właściwość sądu, przed którym sprawa się toczy, do rozpoznania wskazanej części wniosku o wyłączenie sędziów, pozostawało w ścisłym sprzężeniu z zajęтым jednocześnie stanowiskiem – u którego podstaw leżały te same przesłanki, mające źródło w interpretacji art. 42 § 4 k.p.k. – że nie jest prawnie dopuszczalne złożenie wniosku o wyłączenie wszystkich sędziów Sądu Okręgowego w G., który to wniosek został przedstawiony Sądowi Apelacyjnemu do rozpoznania.

W nawiązaniu do powyższego trzeba więc skonstatować, że nie ma żadnych wątpliwości co do tego, iż stwierdzenie przez sąd nadrzędny, że nie spełnia ustawowych wymogów dopuszczalności (art. 42 § 4 k.p.k.) wniosek o wyłączenie, którego żądanie obejmuje wszystkich sędziów sądu niższego rzędu, zobowiązuje ten sąd do pozostawienia wniosku bez rozpoznania, co nie wyklucza ani możliwości jego rozstrzygnięcia w części spełniającej ustawowe wymogi – przez sąd, przed którym sprawa się toczy, ani też, ewentualnie, możliwości uzupełnienia braków tego wniosku (zob. wywody postanowień Sądu Najwyższego: z dnia 26 stycznia 2005 r., III KO 53/04, Lex nr 222993 oraz z dnia 14 grudnia 2006 r., V KO 102/06, lex

324795). Zauważyć także w tym kontekście wypada, że jakkolwiek przepis art. 42 § 4 k.p.k. stanowi też normę kompetencyjną, wyznaczając właściwość sądu do rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziego, to badanie wskazanego w art. 42 § 4 zd. 2 k.p.k. warunku rozpoznania tego wniosku przez sąd nadrzędny, w myśl kryteriów oceny właściwości funkcjonalnej, nie znajduje uzasadnienia co do wniosku, którego ocena według stawianych mu wymogów ustawowych, prowadzi do stwierdzenia wprost niedopuszczalności jego rozstrzygnięcia przez ten sąd.

W powyższym świetle staje się oczywiste, że charakter powodów, dla których Sąd Apelacyjny stwierdził niemożność merytorycznego ustosunkowania się do wniosku Mariusza C. przemawia jednoznacznie za tym, iż w istocie Sąd ten nie rozstrzygnął o swej niewłaściwości rzeczowej, lecz pozostawił ten wniosek bez rozpoznania jako niedopuszczalny – wobec braku podstaw prawnych do jego rozstrzygnięcia w odniesieniu do wszystkich sędziów Sądu Okręgowego. Skoro też tej treści wniosek został poddany rozstrzygnięciu Sądu Apelacyjnego, to jako całkiem nieistotna jawi się rozważana kwestia przedwczesności skierowania doń wniosku – wobec możliwości utworzenia w Sądzie Okręgowym składu zdolnego orzec w jego przedmiocie – ale jedynie we wskazanej przez sąd nadrzędny części, dotyczącej wyłączenia sędziów wyznaczonych już do udziału w sprawie.

W tej sytuacji pozostaje już tylko stwierdzić, że skoro zaskarżone postanowienie okazało się nie być w istocie decyzją w kwestii właściwości (art. 35 § 1 k.p.k.), to nie ma podstaw do uznania, by postanowienie to podlegało zaskarżeniu. Przepisy ustawy regulujące kwestie związane z wyłączeniem sędziego (rozdział 2 Kodeksu postępowania karnego) nie przewidują środków odwoławczych na odnoszące się do tych kwestii rozstrzygnięcia, co oznacza, że zażalenie nie przysługuje (arg. *a contrario* ex art. 459 § 1 i 2 k.p.k.) także na orzeczenie sądu nadrzędnego pozostawiające bez rozpoznania – z powodu stwierdzonej niedopuszczalności prawnej –

wniosek o wyłączenie wszystkich sędziów sądu niższego rzędu (art. 42 § 4 k.p.k.).

Z tych zatem powodów, Sąd Najwyższy – orzekając na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. – pozostawił przyjęte na omawiane postanowienie zażalenie bez rozpoznania, jako niedopuszczalne z mocy wymienionych powyżej przepisów ustawy.